5 нче сыйныфта әдәбият дәресе

буенча технологик карта

Укытучы	*Биккулова Фәнүзә Хажҗимөхәммәт кызы*
Предмет	Әдәби уку
Тема	**Кырлайга сәяхәт**
Максат	1) Тик туган тел аша гына халыкның матур сыйфатларын, көчлелеген, бөеклеген, акылын күрә белергә мөмкин икәнлеген балаларның аңына, күңеленә җиткерергә тырышу; 2) Әкият белән танышу, эчтәлегенә төшенү.
Бурычлар:	1) Шагыйрьнең беренче хезмәт җимешләре – экиятләре һәм экияттәге геройлар белән танышу, очрашу; 2) Габдулла Тукайның әсәрләре аша балаларда әдәбиятка, татар теленә, халкыбызның гореф - гадәтләренә, бөек шагыйрьнең үз иҗатыны ихтирам тәрбияләү
Форма:	дәрес -сәяхәт
Җиһазлау	компьютер, проектор, экран; Г.Тукайның тормыш юлына һәм иҗатына багышланган стенд, презентация, музыка

Дәрес этаплары/ (слайды)	**Укытучы эшчәнлеге**	**Укучы эшчәнлеге**	**УУГ**
Мотивлаштыру Максат: уңай психологик халәт тудыру.	Укучыларны уку эшчәнлегенә тарту. – Исәнмесез укучылар, хәерле көн. –Кәефләрегез яхшымы? –Бик яшы. Яхшы кәеф белән дәресебезне башлап җибәрик.	Дәрестә эшләү кагыйдәләрен искә төшерәләр: башкаларны тыңла, үз фикереңне ачык әйт, игътибарлы бул.	**Шәхси:** әдәп-әхлак кагыйдә-ләрен искә тө-шерү, бер-бер-сенә уңышлар теләү.
Актуальләштерү. **1 слайд:** экранда Г.Тукайның портре-ты, музыка тын гына. **2 слайд:** дәрескә эпиграф (татар һәм рус телләрендә) Максат: яңа белем алуга тикшерү әзерлекне, темасын аның формалаштыру	И туган тел, и матур тел, әткәм -әнкәмнең теле. Дөньяда күп нәрсә белдем син туган тел аркылы.	**Укучы:** О, язык родной, певучий! О, родительская речь! Что ещё на свете знал я, что сумел я уберечь?	Регулятив: үзләштерелгән белән таныш булмаганны чагыштырып, хәл ителергә тиешле уку бурычын кую.

Аңлау өчен авыр тоелган сорауны ачыклау өчен сынап карау этабы (пробный этап). Максат: укучының нинди авырлык белән очрашуын билгеләү	Проблема тудыра. Бу дәрес нәрсә турында булыр икән? –Бүгенге дәресебезне Габдулла Тукайның « Туган тел» шигыре белән башлап җибәрдек. Үткән дәрестә кыскача тормыш юлы белән таныштык, бу очрашуда иҗатын өйрәнә башлыйбыз.	Фикер алышалар.	**Коммуникатив** проблеманы ачыклау, тәңгәлләштерү, аны хәл итүнең альтернатив юлларын эзләү һәм бәяләү.
Кыенлыктан чыгу планы. (яңа белемнәрне куллану). Максат: кыенлыктан чыгу юлларын ачыклау	Укучыларны проблеманы хәл итүгә оештыру: - Г.Тукай « Туган тел» шигырендә «күп нәрсә белдем син туган тел аркылы», ди**.** Балалар, уйлап карагыз әле, туган тел аркылы без нәрсәләр беләбез, өйрәнәбез? Әйе, һәрбер кеше туган теле аша үзенең тарихын, гореф -гадәтләрен, халык җәүһәрләре булган мәкаль- әйтемнәрне, табышмакларны, такмакларны, җырларны, уеннарны, биюләрне өйрәнә. Алар буыннан- буынга күчеп, һаман да	Укучылар җавап бирәләр Балалар үз фикерләрен әйтәләр Укучылар җавап бирәләр	**Коммуникатив** информацияне эзләү һәм туплауда инициативалы хезмәттәшлек**.** **Танып белү:** Белемнәрне структуралау, ягъни өлеш -

	яшиләр. Без бу матур әйберләрне изге мирас итеп саклап, киләчәк буынга калдырабыз. Бик зур байлык бит бу, күңел байлыгы. - Ә кем калдыра соң мондый байлыкны? –Бик дөрес әйттегез. Бу байлыкны безгә халык калдырган, акыллы язучыларыбыз калдырган, фашист төрмәсендә җәзалап үтерелгән герой шагыйребез Муса Җәлил калдырган, татар халкының горурлыгы, татар теленә дан җырлаган бөек шагыйребез Габдулла Тукай калдырган. 27 еллык кына гомере барышында татар халкын, татар телен биеккә, бөеклеккә күтәргән халык улы ул. Рус әдәбиятында А.С.Пушкин булса, татар әдәбиятында Г.Тукай. «Два поэта, две звезды», диләр аларны дөнья әдәбиятында.		кисәкләрнең эчке төзелешен тәртипкә салу.

3 слайд: Кырлайга сәяхәт Дәреснең төп өлеше**:** <u>Планны тормышка ашыру/яңа белемне куллану.</u> Максат: әсәрләр белән танышу, аңлау **4слайд: Кырлай юлы** Кәҗә белә Сарык килеп керәләр (маска кигән 8нче класс укучылары), бүре башын күрәләр	-Дәресебез ничек исемләнгән, укыгыз әле? – Әйе, хәзер юлга чыгабыз. Тик кайсы якта икән ул Кырлай авылы? Нәрсә кирәк безгә? -Таптык, алдыбызда Кырлай юлы, игътибарлы, сак булыгыз юлда. Тукайның әкиятләре геройлары очрар. Әйдәгез, киттек чыгып, күңелле булсын өчен җырлап барыйк. - Балалар, карагыз әле, кемнәр килә ул безгә каршы, әллә нәрсә күтәргәннәр үзләре?	Укучылар: Кырлайга сәяхәт. – Карта, карта кирәк! *(карта таратыла һәм балалар Кырлайны эзләп табалар)* Җырлыйлар: -Паровоз, паровоз, без Кырлайга барабыз <u>Диалог:</u> Кәҗә: - Син тот. Сарык: - Юк, син тот. Кәҗә әйтә: - Сарык абзый, син көчлерәк. Сарык әйтә: - Син, сакалбай, гайрәтлерәк	**Регулятив:** үзләштерелгән һәм үзләштереләсе белемнәрне аера белү һәм төшенү **Танып белү**: эш –хәрәкәтләрнең алымнарын һәм шартларын , эшчәнлекнең барышын һәм нәтиҗәләрен тикшереп бару һәм бәяләү.

5 слайд: Әкият «Кәҗә белән Сарык» **6 слайд:** Кырлай урманы. Шүрәле керә- маска кигән укучы	- Балалар, ярдәм итегез әле Кәҗә белән Сарыкка (бүре башын капчыкка салышалар, геройлар балалар янында калалар). - Юлны дәвам итәбез. Җырлый – җырлый барабыз Кырлай урманына килеп җиттек, сак булыгыз. -Бик куе булганга, монда җен- пәриләр бар, диләр; Төрле албасты, убырлар, шүрәлеләр бар, диләр. Тыңлагыз, чү, ямьсез тавышлы әллә нәрсә кычкыра	 җырлыйлар Диалог: Балалар: - Син кем, сиңа бездән ни кирәк? Шүрәле: -Минем уйныйсым килә, килче, уйныйк бераз кети-кети. (балалар янына барып, кытыклап йөри) Балалар, Шүрәлене тиз генә	**Шәхси:** бер-бер-сенә ярдәм итү, уңышлар теләү.

7 слайд: Әкият «Шүрәле» **8 слайд**: Чишмә буе (Су анасы елап утыра- Су анасы кыяфәтендә укучы кыз) **9 слайд:** Әкият «Су анасы»	- Юлны дәвам итик, әйдәгез. Әнә Кырлай да күренә -Балалар, карагыз әле, кем утыра басмада, янына барыйк әле.	түгәрәккә алып, биергә чыгалар, җырлап йөриләр: - Шүрәле, шүрәле, безнең янга кил әле. Син шаян бит, син матур бит, әйдә биеп ал әле. (утыралар, Шүрәле дә утыра) җырлыйлар <u>Диалог</u> Балалар: - Син кем, нигә елыйсың? Су анасы: - Су анасы мин, кайда минем алтын тарак? Бая көндез алып качты бер малай, карак! Балалар: - Юлда таптык без алтын тарак, менә ул, синең	**Регулятив:** үзләштерелгән һәм үзләштереләсе белемнәрне аера белү һәм төшенү . **Шәхси:** бер-бер-сенә уңышлар теләү

«Шүрәле» экиятеннән өзек-видеоролик **10 слайд:** Сәгъди абзый йорты	Менә Кырлай авылына да килеп җиттек. Габдулла Тукайның экиятләрендә урын алган Кырлай авылы нинди соң ул? - Каршыбызда Г.Тукайның алтынчы гаиләсе. Кечкенә Тукайны үз улы кебек яраткан яңа этисе Сәгъди абзыйның өе. Габдулла Тукай монда 1892 – 1895 елларда яши (6 яшь була Габдуллага Кырлайга килгәндә). Шагыйрьнең күңелендә Кырлайда үткән балачак еллары, матур хәтирәләр булып, гомерлеккә сакланып калалар	тарак.(таракны Су анасына бирәләр, ул балалар янына утыра) Видеоролик карыйлар	
<u>Беренчел ныгыту</u> Максат: яңа белемнәрне биремнәрдә	-Сәяхәтебез тәмам, дәрескә кайтабыз. - Сәяхәт охшадымы? -Габдулла Тукайның нинди экиятләре белән таныштык?	Фикер алышалар, үз сүзләре белән сөйләп карыйлар.	**Танып белү:** Белемнәрне структуралау

куллану/тышкы сөйләмдә әйтеп күрсәтү			
<u>Белемнәрне системага салу.</u> Максат: алган белемнәрне ныгыту.	- Дәреснең темасы нинди иде? - Сез бүгенге дәрестә нәрсәләр белдегез? - -Әкиятләрне өйрәнергә кирәкме? Нәрсә өчен кирәк? Әкиятләр нәрсәгә өйрәтә**?** Нинди нәтиҗә ясый аласыз? -Сезнең җавапларны йомгаклап, шуны әйтәсе килә, 100 елдан артык Габдулла Тукайның әсәрләрен укыйбыз, өйрәнәбез. Ни өчен? *Чөнки* шигырьләрдә, әкиятләрдә -халык акылы , хәзерге көндә актуаль булган проблемалар чагылыш тапкан. Шундый мәсьәләләрнең берсе - туган телне, милләтне саклау, үстерү. Мин татар, безнең Җәлилебез, Тукаебыз бар, дип, горурланып яшәрлек булсын һәм шулай яшәргә кирәк!	Укучылар бер-берсенә тема буенча сораулар бирәләр һәм җаваплар тыңлыйлар.	**Регулятив:** үзләштерелгән һәм үзләштереләсе белемнәрне аера белү һәм төшенү
<u>Рефлексия</u>	Үз эшеңне бәяләүгә юнәлтелгән сораулар	Һәр индивидуаль	**Танып белү**: эш

Максат: үз эшчәнлегеңә кире кайтып бәя бирү. **11 слайд:** Тукайга 135 ел <u>Өй эше бирү һәм аңлату</u>	куела. Укытучы укучылар белән берлектә эшкә йомгак ясый. - 2021 нче елның 26 апрелендә татар халкының бөек шагыйре Габдулла Тукайның тууына 135 ел тула. Шул исәптән 2020 елның 1 октябрендә Чиләбе шәһәрендә шагыйрьгә һәйкәл ачылды (“Хәзинә” газетасы таратыла) “Хәзинә” газетасында бирелгән күнегүләрне эшләргә. Тукайны искә алып, аның тормышына һәм иҗатына гимн булып яңгыраган « Туган тел» җыры белән дәресне тәмамлыйбыз. **Дәресебез тәмам, сау булыгыз.**	чыгышларга, үз эшләренә укучылар бәя бирәләр, билге куялар. Калфакларны, түбәтәйләрне киеп алалар да, җырлыйлар Шагыйрьгә арналган материал белән танышалар)	–хәрәкәтләрнең алымнарын һәм шартларын , эшчәнлекнең барышын һәм нәтиҗәләрен тикшереп бару һәм бәяләү. **Коммуникатив** карар кабул итү һәм аны тормышка ашыру.

Технологическая карта урока литературы в 5 классе

Автор урока	Биккулова Фануза Хазимухаметовна
Предмет	Литературное чтение на татарском языке
Класс	5 класс
Тема урока	Путешествие в деревню Кырлай (Кырлайга сәяхәт)
Тип урока, форма урока	Изучение нового материала, урок-путешествие

Цель урока:

Знакомство с творческим наследием Габдуллы Тукая, донести до детей, что только через родной язык можно видеть красоту, силу, величие, ум народа.

Задачи урока:

– Познакомить учащихся с первыми творческими работами поэта – сказками и сказочными героями.

– Через произведения Габдуллы Тукая воспитывать у детей уважение к литературе, татарскому языку, традициям нашего народа, к творчеству великого поэта.

– Воспитывать любовь к родному краю, прививать интерес к творчеству татарских писателей и поэтов.

– Формировать внутреннюю потребность личности в изучении культуры и литературы родного края на основе творчества татарского поэта – Габдуллы Тукая.

Оборудование: компьютер, проектор, экран; стенд, посвященный жизни и творчеству Г. Тукая, презентация, музыка, раздаточный материал для обучающихся.

Этапы урока, слайды	Деятельность преподавателя	Деятельность обучающихся	УУД
I. Орг. момент. 1слайд: Портрет Г. Тукая, тихо играет музыка. 2 слайд: эпиграф к уроку (на татарском и русском языках).	- Здравствуйте, ребята! Какое у вас сегодня настроение? Давайте улыбнемся друг другу! – Читает (на татарском языке отрывок из «Туган тел» Г. Тукая («Родной язык»): И туган тел, и матур тел, әткәм-әнкәмнең теле./ Дөньяда күп нәрсә белдем син туган тел аркылы (И родной язык, и красивый язык, и родной язык моего отца./Я многое узнал в мире через тебя, родной язык). Учитель: Здравствуйте, ученики, добрый день. Сегодняшний урок мы начали со стихотворения Габдуллы Тукая «Туган тел». На этой встрече мы начинаем изучать творчество поэта. – Г. Тукай в стихотворении «Туган тел» («Родной язык») говорит: «многое узнал через родной язык». Ребята, подумайте, что мы узнаём благодаря родному языку?	-Приветствие -Отвечают на вопросы Учащийся (на русском): -О, язык родной, певучий! О, родительская речь! Что ещё на свете знал я, что сумел я уберечь? Дети высказывают свое мнение	Личные: помнить правила этикета, желать друг другу успехов. Инициативное сотрудничество в поиске и накоплении коммуникативной информации.

II этап подготовки обучающих-ся к созна-тельному усвоению знаний.	–Да, каждый человек через родной язык познает себя, свою историю, традиции, народные приметы, поговорки, загадки, частушки, песни, игры, танцы. Они передаются из поколения в поколение и живут до сих пор. Эти прекрасные вещи мы бережно храним и передаем будущим поколениям. Это огромное богатство.		Выявление, идентификация коммуникативной проблемы, поиск и оценка альтернативных путей ее решения.
	А кто оставляет после себя такое богатство? –Вы правильно сказали: богатство оставил народ, оставили его наши мудрые писатели. Назовите их! -Да, наш поэт-герой Муса Джалиль, казненный в фашистской тюрьме. Да, великий поэт Габдулла Тукай – гордость татарского народа, воспевший славу татарскому языку; сын народа, проживший всего 27 лет, воспел язык своего народа – татарский язык. И, если в русской литературе А. С. Пушкин воспел русский язык, то в татарской – Г. Тукай. «Два поэта, две звезды» называют их в мировой литературе.	Ученики отвечают, что НАРОД. Учащиеся называют писателей и поэтов. Отвечают на вопрос,	Познавательные: контроль и оценка способов и условий действий, хода и результатов деятельности.

	- Как вы думаете какова будет цель нашего урока?	предлагают цели урока.	
III Этап основной. 3 слайд: путешествие в Кырлай. 4 слайд: дорога в Кырлай 5 слайд: сказка Коза и Баран»	– Плоды труда Г. Тукая – сказки. У поэта есть три сказки, ставшие легендами, написанные в стихотворной форме. В этих сказках нашли свое место красивая деревня Кырлай с её мудрыми жителями, волшебная природа деревни, традиции и обычаи народа. Сегодня мы знакомимся с героями этих сказок. А как? – Да, сейчас отправляемся в путь. Но на какой стороне находится деревня Кырлай? Что нам нужно? (раздают карты) - Нашли, перед нами дорога в Кырлай, будьте внимательны, осторожны в дороге: повстречаем героев сказок Тукая. Итак, в путь! Давайте споем, чтобы было весело. – Ребята, посмотрите, кто идет навстречу к нам? В руках у них что-то есть.	Ученики читают: путешествие в Кырлай. -Нужна карта! (Находят на карте Кырлай) Поют: - Мы едем, едем, едем в далёкий край!-/Едем мы в деревню Кырлай! Заходят Коза и Баран	Познавательные: структуризация знаний, то есть упорядочение внутреннего строения

		(ученики 8 - го кл. в масках), несут «голову волка»... Диалог Козы и Барана: – Барашка! Ты голову держи! – Нет, Коза, ты возьми! – Брат Баран, ты старше и сильнее! –Бородатый, ты энергичнее! (голову волка кладут в мешок, герои остаются).	Коммуникативные : умение общаться друг с другом.
	Учитель: - Ребята, помогите козе и барану		
6 слайд: леса Кырлая.	– Продолжаем путь, распеваем песни и идём вперёд! –Добрались до лесов Кырлая, будьте осторожны. Если верить легенде, то в лесах здешних мест проживает мифическое существо, которое называют в народе Шурале. Оно является духом	Поют	
7 слайд:	леса. Тихо! Слышите? Какие-то странные голоса!	Входит школьник в маске	

сказка «Шурале»		Шурале. Диалог детей и Шурале: – Ты кто, что тебе от нас надо? – Поиграем немного! Дети, я хочу с вами поиграть! (Дети встают в круг, Шурале в центре круга). Дети поют: «Шурале, Шурале, подойди-ка ближе к нам. Ты ж веселый, ты ж красивый./ Давай потанцуй для нас! Поют.	
Слайд 8: У родника	–Продолжаем наш путь. Поём – А вот и деревню Кырлай мы видим! – Ребята, посмотрите, кто сидит у родника? Подойдём поближе! Спросим!	(Сидит, плачет Водяная – девочка в роли Водяной) – Ты кто, почему плачешь? Водяная отвечает: «Водяная я. Скажите, где златой мой гребешок? Его украл один	Выявление, идентификация коммуникативной проблемы, поиск и оценка

9 слайд: сказка «Водяная» Отрывок из сказки «Шурале» видеоролик 10 слайд: дом Сагди-абыя **IV. Итог**	 – Вот и приехали мы в деревню Кырлай. Ведь именно здесь разворачиваются действия сказок Габдуллы Тукая! Какая же она, деревня Кырлай Габдуллы Тукая? – Перед нами дом шестой семьи Г. Тукая – дом Сагди-абыя. Сагди-абый полюбил маленького Тукая, как своего сына. Габдулла Тукай жил здесь с 1892 по 1895 годы (Габдулле было 6 лет, когда он стал членом этой семьи). Детство поэта, проведенное в Кырлае, осталось в памяти поэта на всю жизнь.	мальчишка». Дети: «По дороге мы нашли золотой гребень. Вот он, твой, видимо, возьми! (дети отдают гребень, Водяная идёт к детям) Смотрят и слушают Готовятся к выполнению заданий	альтернативных путей ее решения Регулятивные: различение и понимание усвоенных и усвояемых знаний

Рефлексия 11 слайд**:** Тукаю 135 V Домашнее задание:	– Путешествие понравилось? Наше путешествие окончено, возвращаемся на урок. – Как называется деревня, в которой родился Г.Тукай? - Сказки понравились? Чему учат? – С какими сказками Тукая познакомились? - Более ста лет читаем сказки Тукая! Зачем? Ведь в стихах, сказках- отражение народной мудрости, проблем, актуальных сегодня. Одним из таких вопросов является сохранение и развитие родного языка, нации. Мы татары: надо жить так, чтобы можно было гордиться тем, что у нас есть Джалиль, Тукай! - 26 апреля 2021 года исполняется 135 лет со дня рождения великого поэта татарского народа Габдуллы Тукая. А 1 октября 2020 г. в Челябинске открыт памятник поэту (раздаёт газету « Хазина» Выполнить задания на странице газеты « Хазина»	Обмен мнениями. Ответы на вопросы. Дети высказывают свои мнения. Просматривают газету	Познавательные: Структуризация знаний, то есть упорядочение.

	Вспоминая Тукая, мы завершаем урок песней « Туган тел», ставшей гимном его жизни и творчества. Надеваем калфаки, тюбетейки и споем песню вместе Урок окончен, до свидания.	Надевают калфаки, тюбетейки. Дети стоя исполняют песню «Туган тел»	Личностные: помнить правила этикета, желать друг другу успехов